179

Θέμα Θράκης.

α Η νυν εκδιδομένη σειρά Βυζαντ. μολυβδοβούλλων Ελλ. φ. συλ. παραρ.
περιέχει ικανήν ύλην προς έρευναν της μεσαι- θέματα 12 τούτου
ωνικής γεωγραφίας. Ελλείψει του αναγκαίου καιρού ση 8ν - 1880.
κρίνω ως ίνα συνεχίσω επί των μολυβδ. τίτλων Μολυβδόβουλλα
τας παραδοσιακάς έρευνας αίτινες έχουν αφετηρί- Δύσεως ήγουν της
αν τόσον επιτυχή παρά τω σοφώ καθηγητή της Ευρώπης
Σλυμβέργη κ. Θωμά (Thomas) ... δε ολίγον Μάρθαν.
την δημοσίευσιν χωρίς των αναγκαίων παρατη-
ρήσεων θέλω φωτίσαι πολλά άγνωστα γεγονότα μέ-
ρη εν τοις Βυζαντινοίς γεωγράφοις.

Καθώς είδομεν εν τη προτέρα μου περιγραφή των σφρα-
γίδων της Ελλάδος και της Πελοποννήσου, τα δύο θέμα-
τα, εν τω καιρώ της δυναστείας των Δουκών, ηνώθησαν
εις εν και μόνον. Το αυτό παρατηρούμεν δια τα θέματα
της Θράκης και Μακεδονίας. Γνωστόν δε ότι η Βυζαν-
τινή Μακεδονία ήτο μέρος Θράκης της Μακεδονίας
της Ελληνο-ρωμαϊκής εποχής, ονομαζομένη παρά τοις
Βυζαντινοίς θέμα Θεσσαλονίκης Στρυμόνος κλ. Εν
δε τη εκδόσει των θεμάτων Κωνσταντίνου του Πορφυρογεν-
νήτου ο προμνημονευθείς κ. Thomas λεπτομερέστερον
περιγράφει τα όρια της Θράκης και της Μακεδονίας· διό
και παραπέμπομεν τον αναγνώστην εις την έκδοσιν
ταύτην.

180

Θέμα Θράκης

1 Θέμα της Θράκης.

Κατά τον Κ. Πορφυρογέννητον η Θράκη πρότερον υπό τον βασιλέα Κωνσταντίνον ~~[illegible]~~ τεταγμένη εν θέμασι τάξιν έσχε περί τα τέλη της βασιλείας Κ. του Πωγωνάτου (2). εκ δε των σφραγίδων μανθάνομεν ότι η Θράκη (3) εν καιρώ των Δουκών ηνώθη μετά της Μακεδονίας εν εν θέμα.

Μολυβδόβουλλον Α΄

Ιωάννης στρατηγός της Θράκης

Θεοτόκε βοήθει τω σω δούλω Ιωάννη βασιλικώ πρωτοσπαθαρίω και στρατηγώ της Θράκης (4)

---

(2) Κ. Πορφυρογέννητος τ. Γ σ. 46. έκδοσις Βόννης εν τη πανταχού παρασημειώσει.

(3) Το θέμα της Θράκης περιείχε οκτώ επαρχίας, την της Θράκης ήγουν Ευρώπης, την της Ροδόπης, την του Αιμιμόντου ης πρωτεύουσα η Αδριανούπολις, την της Θράκης και την της Μυσίας (Κ. Πορφυρογ. σ. 47) σημ. Σ. Α. = Σταυράκη Αριστάρχου.

4) Μέχρι των της δυναστείας των Δουκών οι διοικηταί των επαρχιών έχοντες στρατιωτικήν άμα και πολιτικήν εξουσίαν έφερον τον τίτλον στρατηγού αναλόγως δε της σημασίας της επαρχίας και του υπ' αυτής στρατιωτικού τάγματος, είχον τον βαθμόν πρωτοσπαθαρίου (général) σπα

Θέμα Θράκης
Μολυβδόβουλλον Β.

181

Βασίλειος δικαστής της Θράκης
ή Σφραγίς δικαστού Βασιλείου της Θράκης (1).
Το σχήμα των γραμμάτων της επιγραφής αποδεικνύουσιν ότι ανήκει [illegible] της Μακεδονικής δυναστείας.»

—

ταρχης (colonel) η στρατηγοκανδιδάτος (lieutenant colonel). Ανεγράφησαν δε [illegible] των κατά χώρας στρατιωτικών ταγμάτων (θεμάτων) η στρατηγική εξουσία απεχωρίσθη της [illegible] των επαρχιών, ων οι καθαρώς [illegible] διοικηταί ανεκαλούντο τότε πραίτωρες. [illegible] δε αμφότεραι αι εξουσίαι [illegible] εν τω αυτώ προσώπω μάλιστα δ' εν ταις των συνόρων επαρχίαις, ως εν Μεσοποταμία, Εδέσση, Αντιοχεία, Παραδουνάβω, Βουλγαρία και ο της επαρχίας διοικητής ανεκαλείτο τότε δουξ Herzog Markgraf Μαρκήσιος (όρα Dr. A Mordtmann Plombs byzantins de la Grèce et du Péloponnèse εν τη Revue Archéologique Paris 1876 [illegible] σ. 10 κ.ε.). Ο δ' ενταύθα μνημονευόμενος ίσως είναι ο πρωτοσπαθάριος Ιωάννης στρατηγός» τω 934 (Κ. Πορφυρογεννήτου σ. 204) Muralt chronographie Byzantine χρ. 934 [illegible]. [illegible] Σ. Α = Σταυράκιος Αρίσταρχος (;)

(1) Θεματικοί δικασταί (C. Zachariae Novellae constitutiones εν Λειψία 1857 8ον σ. 257) ανεκαλούντο αι

4

182

Θέμα Θράκης.

Μολυβδόβουλλα 5:

Ιωάννης σπαθάριος κ(αι) εκ προσώπου της Θράκης.

« Κύριε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ
Ιωάννῃ βασιλικῷ σπαθαρίῳ και εκ προσώπου του θρόνου της Θράκης. »

—

Εποχή της λήξεως της Μακεδονικής δυναστείας. Η διοίκησις των θεμάτων κ(αι) επαρχιών ανετίθετο τῷ εν τῇ βασιλευούσῃ λογοθέτῃ του δρόμου, το οποίον ήτο ανάλογον τῷ υπουργῷ των εξωτερικών των σημερινών χρόνων. Αι δε επαρχίαι είχον αντιπροσώπους εν τῇ βασιλευούσῃ, οίτινες παρελάμβανον παρά της κεντρικής κυβερνήσεως τα έδικτα, τας εντολάς κλπ. δια τας γραπτάς κρίσεις κ(αι) λοιπά αξιώματα των της επαρχίας αυτών, κ(αι) επενέβαινον περί των ενδιαφερόντων την επαρχίαν. Οι Οθωμανοί τηρούσιν έτι και νυν το ίδιον έθιμον, μόνον ότι σήμερον καλούνται οι εκ προσώπου του θρόνου των επαρχιών « Καπού κεχαγιά » της Αδριανουπόλεως, λόγου χάριν.

των θεμάτων (judices provinciales) εν οις κ(αι) η Θράκη. Το δε μολυβδόβουλλον τούτο ίσως επί Βασιλείου τ. Πτωχοπ., τ. και κριτ. του Βήλου και επί τ. Πρωτοδρόμου τῷ 1028 (Ράλλη κ(αι) Ποτλή Συντ. των Κανόνων 1852-9. Τ. Ε' σ. 27). Σημ. Σ. Α. = Σταυράκη Αριστάρχου (;)?

183

Θέμα Θράκης
Μολυβδόβουλλα Ζ.

+ Κύριε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ
Στεφάνῳ πατρικίῳ πραιποσίτῳ βέστῃ
καὶ πραίτωρι, Μακεδονίας καὶ Ἀδρι-
ανουπόλεως.» (1).

Ἐποχὴ [illegible] Ἰσαακίου Α΄ τοῦ Κομνηνοῦ. Περὶ Ἀδριανουπόλεως ὡς μητροπόλεως τῆς Μακεδονίας ἴδε Ζωναρᾶν (2) λέγοντα « οἱ Μακεδόνες (3) φέροντα Λέοντα τὸν Τορνίκην εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτῶν Ἀδριανούπολιν» ἐν τῇ [illegible] τοῦ Λακαπηνοῦ [illegible] [illegible] τῆς Ἀδριανουπόλεως (4).

---

(1) Πραιπόσιτος βέστης ἢ πρωτοβεστιάριος (Κωδινὸς σ. 61) ὁ προϊστάμενος τοῦ βεστιαρίου ἢ πρωτοβεστιαρίτης (Κωδινὸς σ. 11) ἢ πριμικήριος τοῦ βασιλικοῦ βεστιαρίου (Λέοντος Γραμματικοῦ σ. 300) ὡς φαίνεται ὁ [illegible] τοῦ αὐτοκρατορικοῦ βεστιαρίου· βεστιάριον δὲ κατὰ τὸν Ἡσύχιον (ω. λ.) ἐν ᾧ τὰ χρήματα τίθενται ἢ τὰ ἱμάτια τοῦ κοινοῦ. Ὁ δὲ τοῦ μολυβδοβούλλου τούτου Στέφανος ἴσως ὁ Στέφανος ὁ Σεβαστοφόρος ὁ κατὰ τοῦ Μανιάκη ἐκστρατεύσας τῷ 1043 (Κεδρηνοῦ Τ. Β΄ σ. 548. Μ. Ἀτταλειάτου σ. 26) Σημ. Σ. Α.
(2) Ζωναρᾶ Τ. Δ΄ σ. 164 ἔκδ. Teubner.
(3) Ὅτι διὰ τῆς ἐκφράσεως οἱ «Μακεδόνες» ὑποδηλοῦνται νομίζουσι, τὰ μακεδονικὰ τάγματα, ἅτινα εἶναι τῶν Θρα-

184

Θέμα Θράκης

Μολυβδόβουλλον Η'.

Νικήτας πραίτωρ Αδριανουπόλεως

+ Κύριε βοήθει Νικήτα πρωτοσπαθαρίω επί του κοιτώνος κριτή επί του Ιπποδρόμου καί πραίτωρι Αδριανουπόλεως. (1) »

Εποχή της θέσεως της Μακεδονικής δυναστείας.

κικών (Κεδρηνός Τ. Β' σ. 561) εφρόνει της Αδριανουπόλεως ή άλλος διέταξεν, ως η της στρατηγίας [illegible], Λέων ο Τορνίκιος τω 1047 (όρα γ. Μ. Αλταλιώτης σ. 261) Σημ. Σ. Α.

(4) Λέοντας Γραμματικός σ. 303.

(1). Ο επί του κοιτώνος ην ο [illegible] Du Cange Glossarium Mediae et Infimae Graecitatis εν Λυγδούνω 1688 2 Τομ. [illegible] εν λ. Κοιτών). Ο δε κριτής επί του Ιπποδρόμου [illegible] του Ιπποδρόμου (Zachariae σ. 364) ή κριτής του Βήλου [illegible] κριτής του Ιπποδρόμου (αυτ. σ. 376) άλλως [illegible] του Ιπποδρόμου (Σχαρ. Byzantis σ. 196) ησαν δε δώδεκα οι κριταί του Βήλου του Ιπποδρόμου (Ράλλη [illegible] Τ. Δ' σ. 536). Ο δε Νικήτας ίσως ην ο ιστορικός Νικήτας ο Χωνιάτης, όστις [illegible] κρίσεων κριτής του Βήλου και προκαθήμενος του κοιτώνος (Du Cange [illegible] ο επί των κρίσεων) ως [illegible] δημαγωγ. πραίτωρ) της [illegible] Αδριανουπόλει Φιλιππουπόλεως τω 1189 (Νικήτα Χωνιάτου σ. 526 — Muralt αυτ. εν χρ. 28 Ιουν. 1189) Σημ. Σ. Α. Σταυρ. Αριστάρχου.

Θέμα Θράκης

Μολυβδόβουλλον Θ'.

Κωνσταντῖνος ο Αλωπὸς κριτὴς Θράκης, Μακεδονίας(1)

+ Κύριε βοήθει Κωνσταντίνῳ μαγί-
στρῳ βέστῃ κριτῇ του βήλου
Θράκης και Μακεδονίας τῷ Αλωπῷ."

Εποχή Αλεξίου Κομνηνού του Α'. Κατά την Άνναν την Κομνηνήν ο Τζαχας γράφει «προς τον διοικ[ητήν] την Μιτυλήνης [illegible] κουράτορα τον Αλωπόν(2)

Νικόλαος κριτὴς Θράκης Μακεδονίας.

Μολυβδόβουλλον Ι'.

+ Κύριε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ
+ Νικολάῳ σπαθαρίῳ
κριτῇ του βήλου Θράκης και Μακεδονίας τω...(3)

---

(1) Θέμα Θράκης και Μακεδονίας ευρίσκομεν μνημονευόμενον εν νεαραίς αυτοκρατορικαίς του 1153, 1181 (Zachariae 448 506 κτλ. Σ. Λ.

(2) Μάγιστρος βέστης ως φαίνεται ο πραιπόσιτος βεστητόρων (όρα Μολυβδόβουλλον Ζ) κριτής δε του Βήλου ο και κριτής του Ιπποδρόμου (όρα Μολυβδόβουλλον Η) ην δε ο Ιωάννης πρωτοβεστιάριος του 1080 (Νικηφόρος Βρυεννίου σ. 159) Muralt αυτ. εν χρ.) Αλλά και εν τη καθαιρέσει του Κυριακού Κοσμά του Αττικού ένθα γίνεται [illegible] του του Βήλου Ιωάννου του Αλωπού (Allatii de Ecclesiae Occidentalis atque orientalis perpetua consensione. Coloniae Agrip-

186

Θέμα Θράκης

. . . . . . κριτὴς Θράκης καὶ Μακεδονίας

Μολυβδόβουλλον ΙΑ΄.

« . . . ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου κριτὴ
ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου Θράκης
καὶ Μακεδονίας » (3β).

Ἐποχὴ τῶν Κομνηνῶν.

Θεοφύλακτος ὁ Χαλκοτούβης ἀρχηγέτης τῆς Δύσεως.

Μολυβδόβουλλον ΙΒ΄

« + Κύριε βοήθει Θεοφυλάκτῳ πατρικίῳ καὶ ἀρχηγέτῃ τῆς Δύσεως τῷ Χαλκοτούβῃ (4). »

Ἐποχὴ τῶν Κομνηνῶν. Ἀρχηγέτης τῆς Δύσεως ἢ «ὁ ἀρχὴν τῶν τῆς Δύσεως ταγμάτων . . . ὃν πάλαι δομέστικον τῶν σχολῶν ἐκάλουν, νυνὶ δὲ εἰώθασι καλεῖν δομέστικον.» (5 Νικηφόρου Βρυεννίου σ. 19-20)

ρinae 1648 σ. 684, τῷ 1081 (Muralt 8 Μαΐου 1081) οὐχὶ δὲ τῷ 1094 ὡς παρ' Ἀγγελίῳ (αὐτ.) Σημ. Σ. Α.

(2) Ἄννης Ἀλεξιάδος Τ. Α΄. σ. 261-2.

(3α) Νικόλαος κριτὴς Θεσσαλονίκης καὶ πρωτοσπαθάριος μνημονεύεται τῷ 995-7 (Zachariae σ. XVI) ἴσως καὶ τὸ αὐτὸ μολυβδόβουλλον ἔλεγε τὸ ά [α] σπαθάριος; ἢ πρωτοσπαθάριος Σημ. Σ. Α

(3β) οἱ ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου (Κ. Πορφυρογεννήτου Τ. Α΄ σ. 23) ἦσαν οἱ βασιλικοὶ θεράποντες τοῦ παλατίου τοῦ χρυσοτρικλίνου (Reiskii ἐν Κ. Πορφυρογ. Τ. Β΄ σ. 127. Σημ. Σ. Α (4) Πατρίκιος ἦν ὁ διοικη-

187

Θέμα Θράκης

Ιωάννης ο Καταφλώρος αρχηγέτης της Δύσεως.

Μολυβδόβουλλα 15'.

+ Κύριε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ
Ιωάννῃ βασιλικῷ πρωτοσπαθαρίῳ και αρχηγέτῃ της Δύσεως τῷ Καταφλώρῳ »
Εποχή των Κομνηνών

Κοσμάς χαρτουλάριος του δρόμου της Δύσεως.

Μολυβδόβουλλα 12Ο.

+ Κύριε βοήθει Κοσμᾷ βασιλικῷ πρωτοσπαθαρίῳ και χαρτουλαρίῳ του δρόμου της Δύσεως »(6)
Εποχή ΙΑ-ΙΒ' αιώνος. Ο χαρτουλάριος του δρόμου αναλογεί προς τον σημερινόν [illegible] των επαρχιών.

Της επαρχίας ως [illegible] της Μακεδονίας (Θεοφάνης Τ. Α' σ. 566. Δύσις δε ωνομάζετο η Ευρώπη (Κ. Πορφυρογ. Τ. Γ' σ. 44) της ήνα δεξιά τα [illegible] (Μολυβδ. Α). Εν μεταγενεστέρᾳ δ' εποχῇ η Θράκη συν τῃ Μακεδονίᾳ ωνομάζετο καθ' εξοχήν Δύσις. Ταύτης δε πρωτεύουσα, στρατιωτική και διοικητική ην η Αδριανούπολις (όρα Themas of K. Πορφυρογ. σ. 10). Χαλκάτσον δε ην η [illegible] [illegible] Τσβία Tsibiak (Du Cange εν λ. Τσίβα) κατά δε Λέοντα (Τακτικά ξ' 25) [illegible] [illegible] η χαλκάτσα [illegible] μνημονεύεται δε ο Λέων ο Χαλκούτζης, στρα-

10

188

Θέμα Θράκης.

Μιχαὴλ ὁ Καματηρὸς ἐξισωτὴς τῆς Δύσεως.

Μολυβδόβουλλον ΙΕ'.

\+ Θεοτόκε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ
Μι(χαὴλ) πρωτοπροέδρῳ κριτῇ καὶ ἐξι-
σωτῇ τῆς Δύσεως τῷ (Καμα)τηρῷ ,, (7)

Ἔσοχὴ τῶν Ἀγγέλων. Ἄξιον σημειώσεως ὅτι ὅλοι οἱ τοῦ βίου ἀξιωματικοὶ εἶχον ἢ δικαστικὴν ἐξουσίαν.

Ἴσως γνωρισθῇ ὑπὸ τῶν Πατζινακῶν τῷ 1036. (Κεδρηνὸς Τ. Β' σ. 515.) Σημ. Σ. Α.

(6) ὅρα Σημ. 9. Ἦν δὲ ὁ τῆς Κοσμᾶς τῷ 925 πατρίκιος ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου (Λέοντος Γραμματικοῦ σ. 314. Κεδρηνὸς Τ. Β' σ. 307) ἤτοι ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ τῆς „χαρτουλάριος τοῦ ὀξέος δρόμου" (Καντακουζηνὸς Τ. Γ' σ. 184) δηλ. τοῦ δημοσίου δρόμου (Du Cange ἐν λ. χαρτουλάριος) ὑπῆρχε δὲ χαρτουλάριος ἐν ἑκάστῳ θέματι „πρὸς τὴν τοῦ στρατοῦ καταγραφὴν ἢ ἀναζήτησιν" (Gretzer et Goar εἰς Κωδινὸν σ. 160). Σημ. Σ. Α.

7) Ὁ Μ. Ψελλὸς λέγει ἐν ἔτει τῷ 1075 (Κ. Σάθα Μεσαιωνικὴ Βιβλ. Τ. Δ' σ. (VI) ἐπιστολὴ τῷ πρεσβύτερῳ τῶν Θρακησίων „πρόεδρος ἢ κριτὴς τῶν Θρακησίων" (Du Cange ἐν λ. πρόεδρος) ἐξισωτὴς δὲ ἦν ὁ διανέμων τοὺς φόρους μεταξὺ τῶν φορολογουμένων ἢ ἀνταποδών αὐτούς, προσέχων δὲ ὅπως μήτε οἱ φορολογούμενοι καταβαρύνωνται ὑπὲρ δύναμιν, μήτε τὸ ταμεῖον πάσχῃ ζημίαν (Βε-

Θέμα Θράκης

189

Νικήτας επόπτης της Δύσεως.

Μολυβδόβουλλον ιγ΄

«Νικήτα επόπτη πάσης της
Δύσεως και δούλω του κραταιού και α-
γίου ημών βασιλέως.» (1)
Εποχή των Αγγέλων.

---

isKii ή Κ. Πορφυρογ. Τ. Β΄ σ. 842) Ει δε παναγιήρω-
σας Καματηρός φέρων έχει, ίσως ην ο προηγούμενος
συγγενής των πατριαρχών Κων/πόλεως Βασιλείου του
Καματηρού (1183-1187) ή Ιωάννου του Καματηρού
(1199-1204) Σημ. Σ.Α.

(1). Επόπτης ην ο εκτιμών την περιουσίαν εκάστου
(Reiskii αυτ.) επί τη βάσει δε της εκτιμήσεως ταύτης
ο εξισωτής επέβαλλε τους φόρους. Σημ. Σ.Α.